

ZMYSEL TO MÁ AJ BEZ ZMYSLOV

Výnimočné knihy pre deti a o deťoch s postihnutím zo zbierok IBBY a BIBIANY

BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti – Galéria Dušana Rolla

28. 6. – 12. 8. 2018

Námet: Hana Ondrejičková

Scenár: Jana Michalová

Odborná spolupráca: Miriam Halamičková

Výtvarno-priestorové riešenie: Zuzana Kadlčáková

Realizácia výstavy: Destin a.s. a Oddelenie realizácie výstav a programov pod vedením Valérie Marákyovej.

Za spoluprácu pri realizácii výstavy a zapožičanie exponátov ďakujeme DSS Sibírka a Autistickému centru Andreas, n.o.

Literárne portréty detí a mladých ľudí s rôznymi typmi postihnutia vo výberovej kolekcii IBBY, doplnené knihami z knižnice BIBIANY. Hrdinov kníh spoznajú návštevníci tak, že budú plniť úlohy v koži dieťaťa s postihnutím. Aké postihnutie im osud nadelí? Podarí sa im splniť všetky úlohy a vylúštiť tajničku?

BIBIANA spoločne so svojím dlhoročným partnerom IBBY (International Board on Books for Young People – Medzinárodná únia pre detskú knihu) pripravila interaktívnu výstavu – ZMYSEL TO MÁ AJ BEZ ZMYSLOV. V tomto knižno-hravom projekte sa detskí návštevníci dozvedia o živote svojich vrstovníkov so špeciálnymi potrebami.

Vystavené knihy predstavujú výber toho najzaujímavejšieho z danej tematiky, ktorú ponúkajú zbierky IBBY a BIBIANY. Kolekciu 50 titulov, predstavujúcich VÝBER VÝNIMOČNÝCH KNÍH IBBY PRE DETI A MLÁDEŽ SO ŠPECIÁLNYMI POTREBAMI za rok 2017, dopĺňa vyše 100 titulov vybraných z fondov domovskej Knižnice BIBIANY.

Každé dva roky oceňuje Medzinárodná únia pre detskú knihu (IBBY) výnimočné knihy o živote detí a mladých ľudí s rôznymi formami postihnutia spolu s knihami vytvorenými vo formátoch zodpovedajúcich ich špeciálnym potrebám. Knihy nominujú národné sekcie IBBY z viac ako 70 krajín sveta. Odborná porota má teda možnosť vyberať zo stoviek zaslaných kníh. Prioritne zohľadňuje súlad literárnej a ilustračnej hodnoty diel, ktoré dôstojne prezentujú obraz mladých ľudí s postihnutím a predovšetkým zdôrazňujú podobnosti namiesto rozdielov. Zvolené tituly sú pravidelne zverejnené v katalógu a prostredníctvom putovných výstav sa dostanú do celého sveta. Najnovší "Výber výnimočných kníh IBBY pre deti a mládež so špeciálnymi potrebami 2017" je zapožičaný zo stálej medzinárodnej zbierky, ktorú uchováva Verejná knižnica v kanadskom Montreale (TPL). Odtiaľ kolekcia doputovala do BIBIANY cez Bolognu i viaceré miesta v Írsku a od nás má namierené do Atén.

Kolekciu kníh IBBY dopĺňajú tituly z fondu Knižnice BIBIANY, v ktorej sa uchováva jedinečný medzinárodný fond detskej literatúry – medzi nimi aj tituly ocenené nielen na Bienále ilustrácií Bratislava, ale aj na iných prestížnych svetových fórach. Tieto knihy pochádzajú z rôznych končín sveta – návštevníci si môžu zalistovať v tituloch vydaných nielen v angličtine, nemčine, španielčine, ale aj arabčine, japončine či perzštine.

Väčšinu z vystavených kníh z oboch kolekcii tvoria literárne portréty detí a dospelých s rôznymi typmi postihnutia. Zahŕňajú obrázkové tituly, poviedky, romány, ale aj náučné knihy.

Návštevníkov určite zaujme fakt, že mnohí literárni hrdinovia nepocitujú svoje postihnutie ako problém. Často majú mimoriadne vyvinuté iné zmysly alebo disponujú špeciálnymi schopnosťami. V jednom sa však vôbec nelíšia od svojich zdravých vrstovníkov – v túžbe po priateľstve, hre a dobrodružstve. Nájdeme tu aj silné príbehy, v ktorých deti s postihnutím dokážu veľké činy. Telesne postihnutý chlapec Sosu z Ghany zachráni svoju osadu, keď upozorní na blížiacu sa záplavu a privolá pomoc bubnovaním (*Sosu's Call*). Alebo príbeh Alana – zo zajakávajúceho sa chlapca, ktorý dokáže plynule rozprávať iba so zvieratami, sa v dospelosti, po prekonaní svojej rečovej vady, stane „hovorca“ zvierat a presadí zriadenie prírodnej rezervácie v africkej divočine (*A Boy and a Jaguar*).

Medzi exponátmi sú aj knihy vytvorené v špeciálnych formátoch a znakových systémoch, ktoré pomáhajú najmä ľuďom s poruchami zraku a sluchu (knihy s Braillovým písmom, hmatovými ilustráciami alebo so znakmi posunkového jazyka). Niektoré tituly s originálnymi taktilnými obrázkami predstavujú skutočné umelecké diela.

Na výstave nechýbajú ani tzv. ľahko čitateľné knihy. Ide o tituly z bežnej knižnej produkcie, ktoré sú vďaka minimu textu, jednoduchému príbehu a prehľadnému dizajnu zrozumiteľné aj pre deti s poruchami učenia alebo oneskoreným mentálnym vývinom. Predovšetkým obrázkové a fotografické knihy, ale aj „tiché knihy“, ktoré rozprávajú príbeh úplne bez slov, dokážu deťom asistovať pri spoznávaní veľkého sveta.

Kľúčom k pochopeniu optiky dieťaťa s postihnutím je hra. Prostredníctvom hry, v ktorej si detský návštevník vylosuje, čo mu osud nadelil a plní úlohy „v koži dieťaťa s postihnutím“, spoznáva hrdinov výnimočných kníh. Cez osobný zážitok tak môže lepšie pochopiť ich situáciu a pocity. Na to, aby sa mu úlohy podarilo splniť, sa musí nielen vyrovnáť s obmedzeniami, ktoré prináša postihnutie, ale aj spolupracovať s vystavenými knihami a ich ilustráciami. A zároveň si uvedomí, aká dôležitá je pomoc od ostatných.

Cieľom výstavy nie je vzbudzovať ľútosť, ale umožniť návštevníkovi spoznať svet detí s postihnutím, vcítiť sa do ich zmýšľania, porozumieť ich potrebám a prijať ich medzi seba.

Okrem už spomínaných kníh sú vo výstave aplikované viaceré hracie prvky a terapeutické pomôcky, ktoré používajú deti s postihnutím. Zapožičali nám ich z Domova sociálnych služieb pre deti a dospelých SIBÍRKA a z Autistického centra Andreas® n.o. pre účely tejto výstavy.

Tak ako je to v BIBIANE zvykom, aj k tejto výstave sú pripravené tvorivé dielne.

Katalógy vystavených kníh, sprievodcu výstavou a ďalšiu dokumentáciu nájdete aj na webovej stránke BIBIANY (www.bibiana.sk).